

Lokal kapital og arvelig bofasthet

Rurale ungdommers bostedspreferanser

Johan Fredrik Rye

Alle som vokser opp i rurale strøk må i løpet av ungdomstida ta stilling til spørsmålet om de skal flytte til byen for å skaffe seg arbeid og utdanning – eller om de skal satse på en fremtid på hjemstedet. I artikkelen studeres flyttepreferansene til barn av bønder, som er en ungdomsgruppe som er langt mindre tilbøyelige til å flytte fra bygda enn sine jevnaldringer. Til dels skyldes dette odelsretten, men samtidig argumenteres det for at deres sosiale bakgrunn innebærer en arv i form av mer lokalt forankrete livsstiler, som gjør at mange barn av bønder foretrekker bygdelivet fremfor et liv i byen.

Økt mobilitet, utdanningseksplosjon og økonomisk restrukturering i distriktene fører til at mange bygdeungdommer flytter til utdanningssentrene når de nærmer seg slutten av tenårene. Flyttingen innebærer langt mer enn et skifte av geografiske omgivelser. For mange representerer valget et avgjørende vendepunkt i livsløpet. Tidligere forskning viser blant annet at de som flytter, skaffer seg langt høyere utdanning og bedre betalte jobber enn de som blir igjen på bygda (Rye 2003). Slik sett kan beslutningen om å flytte fra hjembygda være et første skritt på en lang klassereise, en reise som byr på gode så vel som negative erfaringer (Trondman 1994, Rye og Almås 2004). Samtidig reflekterer bygd til by-flyttingen for mange grunnleggende livsstilvalg. Flytting har med andre ord store konsekvenser for ens plassering i den økonomiske, sosiale og kulturelle strukturen.

Forskning på ungdoms bostedsvalg har i all hovedsak handlet om valgene til de som flytter. Problemstillingene har typisk dreiet seg om de sosiale prosessene på mikro- og makroplan som fører til at bygdeungdom velger å forlate hjembygda. Forskingen har også studert konsekvenser av flyttingen. Langt mindre oppmerksomhet er derimot viet de som *ikke* flytter fra

bygda. Tross fokuset på utflyttingen fra bygdene, utgjør faktisk de bofaste en vel så stor andel som fraflytterne. Av 1965-fødselskullet som vokste opp på bygda, bodde 43 prosent i hjemkommunen ved 32-årsalderen. Det var derimot bare 17 prosent av det samme årskullet som hadde bosatt seg i en av landets seks største byer (Rye 2006).

De bofaste bygdeungdommene blir værende i hjembygda, og de oppfattes derfor ofte som mer passive og ikke-handlende aktører enn utflytterne – gjerne med en implisitt forståelse av at de dermed er umoderne, lite dynamiske og mangler fremtidsutsikter (Heggen 2002). Likevel er deres praksiser vel så interessante som fraflytternes handlingsvalg: Hva er årsakene til at mange bygdeungdommer *ikke* velger å flytter fra bygd til by? Eller formulert på en annen måte: Hvorfor *velger* noen bygdeungdommer en fremtid på bygda, hvorfor *velger de bort* byen?

Kjønn, livsstil og klasse

Flytteforskningen har heller ikke på andre måter viet særlig oppmerksomhet til mangfoldet i bygdeungdommenes ønsker for fremtidig bosted, deres bostedspreferanser. Både utflytterne og de bofaste, i den grad de siste omtales, analyseres som ensartede grupper. Lite er skrevet om hvilke bygdeungdommer som er mest tilbøyelige til å reise fra hjembygda, og hvem som har størst sannsynlighet for å bli boende. Det finnes noen unntak fra denne tendensen. Kjønnforskere har for eksempel diskutert kvinner og menns ulike tilbøyelighet til å flytte fra hjembygda (se f.eks. Berg og Forsberg 2003, Grimsrud 2001). Andre forskere har diskutert hvorfor ungdommer på allmennfaglige studieretninger på videregående skole oftere flytter enn de som velger yrkesrettede fag, en forskjell som knyttes til ulike livsstiler blant bygdeungdommene (se Fosso 2004 for en oversikt). Nye analyser av livsløpene til 1965-årskullet som vokste opp på bygda, med utgangspunkt i fullpopulasjons registerdata, antyder at det også er betydelige forskjeller i flyttepraksis langs andre sosiale skillelinjer enn kjønn og livsstil. Blant annet synes det som ungdommenes *sosiale bakgrunn* påvirker årskullets flyttevalg. Rye og Blekesaune (2003) viser at foreldres plassering i den sosiale strukturen i stor grad påvirker flyttepraksisen til det rurale 1965-årskullet. Spesielt bygdeungdom som har foreldre med høy utdanning, er langt mer tilbøyelige til å flytte fra bygda enn jevnaldringer fra familier med lavere utdanningsnivå.

En annen strukturelt definert gruppe som utmerker seg i forhold til flytteproblematikken, er ungdommer som har sin sosiale bakgrunn innen landbruket. I undersøkelsen «*Ungdomskultur og flytting i Fjellregionen*» (2003),

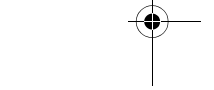
som danner utgangspunktet for denne artikkelen, og som presenteres mer inngående nedenfor, oppgir barn av bønder – landbruksungdom – langt oftere enn sine jevnaldrende bygdeungdommer at de foretrekker en fremtid på bygda. Så mange som fire av ti landbruksungdommer (41 prosent) ønsker å bo «et sted på bygda» i voksen alder, mens det blant andre bygdeungdommer bare er 22 prosent som svarer det samme. Det skal understrekes at tenåringers flytteplaner ikke nødvendigvis samsvarer med faktisk flyttepraksis (Listhaug mfl. 1980, Myklebust 1995). Ungdommenes oppfatninger kan likevel gi en indikasjon på bygdeungdommenes forskjellige orienteringer langs rural/urban-dimensjonen. Noen drømmer om en urban fremtid – men mange ser for seg det gode voksenliv et eller annet sted på bygda.

Samtidig viser tallene fra undersøkelsen «Ungdomskultur og flytting i Fjellregionen» (2003) at forestillinger om bygdeungdom som i samlet flokk flykter fra bygda, er myter modne for revisjon. Det er verdt å merke seg at under en prosent av landbruksungdommene ønsker å bosette seg midt i en storby i voksen alder. Blant andre bygdeungdommer er andelen litt høyere, sju prosent, men heller ikke i denne gruppen er storbyens midte det mest populære alternativet for fremtidig bosetting.

Problemstilling

Det er derfor grunn til å søke mer nyanserte bilder av bygdeungdommenes bostedspreferanser. «Alle» reiser ikke til byen. Heller ikke er det tilfeldig hvem som flytter, og hvem som blir igjen på bygdene. Det er behov for kunnskap som bedre kan forklare hva som kjennetegner de bofaste ungdommene, og hvorfor de velger geografisk stabilitet fremfor storbyenes urbane omgivelser. I artikkelen skal jeg derfor ta utgangspunkt i landbruksungdommene og analysere forskjellene i bostedspreferansene mellom denne gruppen og deres jevnaldringer i bygdesamfunnene. Mer konkret vil jeg diskutere i hvilken grad det er særtrekk ved landbruksungdommenes sosiale bakgrunn og deres sosiale konstruksjoner av «det rurale» som bidrar til å forklare gruppens høyere tilbøyelighet til å velge bygda som foretrukket fremtidig bosted.

Det teoretiske bakteppet for analysene er teorier om sosial bakgrunn, livsstil og sosial konstruksjon av ruralitet, med ankerfeste i Bourdieus samfunnsteori (1986, 1984). Spesielt vil jeg anvende hans begreper om «habitus» og ulike former for kapital. Gjennom en sammenlignende analyse av landbruksungdommene og de andre bygdeungdommenes sosiale bakgrunn og deres sosiale konstruksjoner av «det rurale», viser jeg hvordan disse grup-

pene forholder seg til rurale og urbane lokaliteter på svært forskjellige vis. Dette synes videre å påvirke deres bostedspreferanser, og trolig også deres fremtidige flyttevalg.

Konkret besvarer artikkelen følgende problemstillinger:

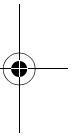
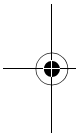
- 1: I hvilken grad «arver» landbruksungdom en spesiell kapitalstruktur – økonomisk, kulturelt og sosialt – fra sine foreldre?
- 2: Har landbruksungdommene andre normative vurderinger av ruralitet enn deres rurale jevnaldringer?
- 3: Hvordan har landbruksungdommene og andre bygdeungdommer forskjellige vurderinger av bygda som fremtidig lokalitet for «det gode liv», privat og yrkesmessig?
- 4: I hvilken grad kan landbruksungdommenes fremtidige bostedspreferanser i et bygd/by-perspektiv forklares ut fra slike forskjeller?

Nye perspektiver i flytteforskningen

Den nasjonale og den internasjonale flytteforskningen har tradisjonelt vært dominert av to retninger (Fauske 2001, Boyle mfl. 1997, Orderud 1998). På den ene siden har en rekke studier analysert flytting ut fra et *makroperspektiv*, for eksempel hvordan de aggregerte flyttestrømmene påvirkes av nasjonale økonomiske konjunkturer og endringer i de regionale arbeidsmarkedene (se f.eks. Carling 1999). Den andre hovedretningen har inntatt et eksplisitt *mikroperspektiv*, og forsøkt å forstå hvordan de enkelte aktørene bruker flytting som strategi for å maksimere nytte. Spørreundersøkelser som kartlegger folks flyttemotiv, og dermed hva de ønsker å oppnå gjennom flyttingen, er ett eksempel på denne typen studier (se f.eks. Nordisk Ministerråd 2002, SSB 1977).

I løpet av det siste tiåret har imidlertid nye sosialkonstruksjonistiske teoretiske perspektiver gjort inntog i flytteforskningen. Disse forstår folks flyttinger som resultat av fortolkende og meningsfylte livsprosjekter. Fokus rettes spesielt mot aktørenes sosiale konstruksjoner av bygd og by, og hvordan dette påvirker deres flyttevalg. Blant annet blir det viktig å forstå aktørenes fortolkninger av det rurale og det urbane som kulturelle symboler: På hvilke måter oppfattes bygdelivet og bylivet? Hvor finnes «det gode liv»? Hvordan søker aktørene å realisere sine livsprosjekter, og i hvilken grad kan disse prosjektene realiseres innenfor bygdesamfunnets rammer?

Bygda blir ofte forbundet med forestillingen om «the rural idyll» (Jones 1995, Halfacree 1995:3, Hompland 1984). Bygda representerer det trygge

og gode, byr på attraktive oppvekstvilkår for barn, friluftsliv og naturopplevelser, og et harmonisk sosialt klima. Slike forestillinger får mye av æren for motstrømsflytting: byfolk som flytter til bygdene. Lønning (2000) hevder for eksempel at mange ønsker å flytte til bygda for å realisere en postmoderne livsstil innen landbruket – med livskvalitet som stikkord.

Forestillingene om det gode bygdelivet er likevel ikke uten nyanser og motforestillinger. Flere forskere har hevdet at bygdefolk, og spesielt bygdeungdom, like gjerne etablerer negative konstruksjoner av det rurale. Bygda forbindes med det gammeldagse, tradisjonelle, bakstreberske og kjedelige – «the rural dull» – mens byen symboliserer modernitet, muligheter og spenning (Haugen og Villa 2005, Fosso 2004, Berg og Lysgård 2002, Lægran 2002, Husmo og Johnsen 2000, Bell 1997). Slike negative oppfatninger om bygda får også konsekvenser for bygdeungdommenes flyttevalg: Det er deres tro på og håp om et bedre liv som leder bygdeungdommene inn til byene, og ikke først og fremst strukturelle forhold så som økonomiske konjunkturer og arbeidsmarkedet.

Mitt utgangspunkt er at disse sosialkonstruksjonistiske perspektivene har demonstrert sin forklaringskraft, og at de har bidratt til å kaste nytt lys over de sosiale prosessene som ligger til grunn for bygd til by-flytting. Folks sosiale konstruksjoner av bygda og byen, ruralitet og urbanitet, påvirker deres flyttepraksiser (Haugen og Villa 2005, Berg og Lysgård 2004, Berg og Forsberg 2003). En svakhet med slike perspektiver er likevel deres manglende evne til å forklare *forskjellene* i bygdeungdommenes bostedspreferanser. Hvorfor velger mange landbruksungdommer *ikke* å flytte inn til byen og utforske dens muligheter? Hvorfor velger andre å reise fra hjembygda så snart som mulig? Hva er det som kjennetegner de som synes å være tilfredse med bygdas manuelle og serviceorienterte arbeidsplasser? På hvilke måter skiller disse bygdeungdommene seg fra deres jevnaldringer som reiser inn til universitetsbyene for å skaffe seg utdanning og dermed utsikter til høyere middelklassejobber?

En mulig forklaring er at bygdeungdommene systematisk konstruerer «bygda» og «byen» på forskjellige måter. Noen bygdeungdommer ser først og fremst «the rural dull», og de vil derfor være mer tilbøyelige til å reise til byene – med håp om å finne spennende utdannings-, arbeids- og fritidstilbud inne i den pulserende storbyjungelen. Andre fokuserer på den rurale idyllen og vil lettere forestille seg en fremtid innenfor bygdas sosiale kontekst. For dem er det kanskje ikke storbyens kaos, men bygdas nærmiljø som byr på forlokkende karrieremuligheter og gode sosiale relasjoner. Det grunnleggende spørsmålet er likevel fortsatt ikke besvart: Hva er årsaken til at bygdeungdommene konstruerer så forskjellige forestillinger om bygda og byen?

Muligheter og motivasjon

I denne artikkelen diskuterer jeg disse spørsmålene ved å reintrodusere strukturelle forhold i forståelsen av flytting. Som Brox (2001) påpeker, er aktørens kognitive og normative fortolkninger – deres sosiale konstruksjoner av det rurale – utvilsomt viktige, men samtidig bør vår forståelse av aktørens fortolkninger av bygd og by ses i sammenheng med ulike strukturelle egenskaper knyttet til deres hverdagsliv. Det er ikke tilfeldig hvilke sosiale konstruksjoner av bygd og by som aktørene opererer med. Disse fortolkningene – og handlingsvalgene som følger fra disse – bør heller ses som sosialt strukturerte:

- På den ene siden kan aktørens handlingsvalg påvirkes av objektive forhold som medfører at noen valg er mer gjennomførbare enn andre. For eksempel kan manglende økonomi innskrenke aktørens handlefrihet, ved å gjøre det vanskeligere å ta høyere utdanning (og dermed mindre aktuelt å flytte til et utdanningscenter). Også tilgang til andre kapitalformer kan på samme måte ha betydning for aktørens handlingsrom. Dermed blir ulikhet i sosial bakgrunn – spesielt foreldres kapitalressurser – en viktig faktor for å forstå hvorfor ulike grupper har forskjellige flyttepraksiser.
- På den andre siden har aktørene også ulike preferanser for sine fremtidige liv. Noen *ønsker* å flytte fra bygda og inn til byen, mens andre foretrekker å bli på bygda. Disse preferansene er imidlertid heller ikke tilfeldige, men påvirkes av en rekke faktorer i aktørens sosiale kontekst, først og fremst forhold som kan spores tilbake til ens familie. Til dels dreier også dette seg om strukturerte forhold. For eksempel viser en rekke sosiologiske studier hvordan aktører fra ulike klassebakgrunner har forskjellige ambisjoner for sine livsløp og strategier for å realisere disse (se f.eks. Willis' (1977) studie av arbeiderklasseungdom).

Det er dette som Martinussen (1991) oppsummerer i begrepene «føringer» og «sporer». Mens det første begrepet viser til hva aktøren *kan* gjøre (*mulighetsstrukturer*), viser det andre til hva aktøren *ønsker* å gjøre (*motivasjonsstrukturer*).

Denne distinksjonen reflekteres også i Bourdieus samfunnsteori. Gjennom sitt begrep om «habitus» peker han på den innebygde korrespondansen mellom aktørens mulighetsrom og deres kognitive og normative orienteringer. Det er gjennom habitus folks subjektive preferanser avstemmes mot deres objektive muligheter (1984). Et eksempel hentet fra Bourdieus

klasesosiologiske analyser illustrerer logikken: Arbeiderklassefolk lar ikke være å konsumere overklassens kultur først og fremst fordi de mangler den økonomiske kapitalen som trengs (selv om dette også har betydning), men fordi deres habitus fører til at de definerer denne typen kultur som estetisk verdiløs (1984). Gjennom habitus gis den sosiale strukturen dermed kontinuitet i to omganger, først mellom generasjonene og deretter gjennom livsløpene. Aktørenes livsanskuelser preges for det første av foreldrenes plassering i den sosiale strukturen, og man tar i stor grad over deres måte å fortolke og forholde seg til omverdenen. I neste omgang vil aktørene etablere en livsanskuelse som blir selvforsterkende, fordi nettopp denne livsanskuelsen legger føringer på ens videre kognitive og normative persepsjon av den sosiale verdenen. For å holde oss til det bourdieuske eksemplet: Arbeiderklassens barn arver foreldrenes manglende kulturelle formalkompetanse – men de arver også deres manglende ønsker om å erverve seg denne formen for kompetanse. Slik sementeres arbeiderklassens lave kulturelle kapitaltilfang. Bourdieus begrepsapparat, og spesielt habitusbegrepet og tenkningen rundt de ulike kapitalformenes betydning for sosial handling, kan være nyttige analytiske redskaper i diskusjoner av dagens norske rurale sen-tenåringer og deres bostedspreferanser. Ikke minst fremhever Bourdieus samfunns-teori på et mer abstrakt plan det *komplementære* ved livsstilsbegrepet og mer strukturelle innfallsvinkler, og den åpner dermed for en kobling av tradisjonell strukturalistisk samfunnsvitenskap og de nyere sosialkonstruksjonistiske perspektivene.

«Ungdomskultur og flytting i Fjellregionen» (2003)

Artikkelens datagrunnlag er spørreundersøkelsen «Ungdomskultur og flytting i Fjellregionen» som ble samlet inn høsten 2003. Via lærerne ble et spørreskjema distribuert til samtlige elever ved de tre videregående skolene i Fjellregionen i Midt/Øst-Norge. Dette er et område som favner ni kommuner på grensen mellom Sør-Trøndelag og Hedmark med en befolkning på om lag 25 000. Spørsmålene fokuserte på fire tema: a) elevenes sosiale bakgrunn, b) deres livsstil, c) deres sosiale konstruksjoner av det rurale, og d) deres tanker om fremtidig flytting i et by/land-perspektiv. De enkelte spørsmålene presenteres fortløpende i analysen av datamaterialet (se Rye 2004a for en grundig gjennomgang av datamaterialet).

Til sammen var det 833 registrerte elever ved de tre skolene, og med noen unntak var disse elevene identiske med regionens årskull som nå er i slutten av tenårene. Hele 78 prosent av elevene fylte ut spørreskjemaet. Det synes

ikke å være noe systematisk frafall i datamaterialet, og validiteten og reliabiliteten til datamaterialet synes også tilfredsstillende (for mer inngående vurderinger av datamaterialet, se Rye 2004a). Resultatene gir dermed et svært dekkende inntrykk av populasjonen av sen-tenåringer i Fjellregionen. Det er videre gode grunner til å anta at datamaterialet på mange måter også er overførbart til tilsvarende rurale regioner andre steder i Norge.

Tross den kvantitative karakteren på datamaterialet, søker jeg ikke å generalisere resultatene ved hjelp av tradisjonell statistisk testteori. Snarere må undersøkelsen ses som et case-studium, og resultatene må derfor tolkes innenfor rammene av caset. Det er derfor mest dekkende å bruke den kvalitative forskningstradisjonens begrep om overførbarhet av resultatene (Lincoln og Guba 1985), og ikke statistisk generalisering fra utvalg til populasjon, slik hensikten ofte er med kvantitative undersøkelser. Samtidig er Fjellregionen på mange måter typisk for norske utkantstrøk (Meistad mfl. 2003, Rye mfl. 2003), og det er gode grunner til å anta at studiens analyser gir et dekkende bilde også av andre rurale ungdommers forhold til bygd til byflytting.

Arven fra foreldrene – muligheter, plikter og preferanser

21 prosent av ungdommene i undersøkelsen er *landbruksungdommer*, det vil si at minst én av foreldrene er bonde eller småbruker. Alle disse ungdommene har odelsrettigheter til familiebruket, men det er den eldste i søskenflokket som har førsteretten. I undersøkelsen ble det ikke spurt om plassering i søskenflokket, men trolig har de aller fleste landbruksungdommene en reell *mulighet* til å ta over et gårdsbruk *hvis de skulle ønske det*, enten ved at den eldste i søskenflokket avskriver sine odelsrettigheter til fordel for mer interesserte småsøsken, eller ved at man overtar andre gårdsbruk i slekten eller i bygda. Selv om man ikke tar over et bruk på odal, vil selve kjøpesummen for bruket være overkommelig i de aller fleste tilfellene. En umiddelbar forklaring på landbruksungdommenes tilbøyelighet til å foretrekke bygd fremfor by er nettopp tilgangen til gårdsbruk, ettersom bruket representerer en kapital som har en genuin lokal karakter: Anvendelse av kapitalen *forutsetter* geografisk immobilitet. Dette kan likevel bare være en delforklaring. Odelsrettigheter til et gårdsbruk gir *muligheter* for bofasthet på hjemstedet, men representerer selvsagt ingen *tvang*. Arven fra foreldrene bør heller ses som *nødvendig forutsetning* enn som en *tilstrekkelig årsak* til at man blir bonde og dermed bofast på oppvekststedet.

Tvert imot er det gode grunner til at landbruksungdom, i likhet med andre bygdeungdommer, vil unngå landbruket som fremtidig levebrød. For det første er den direkte økonomiske verdien av gårdsbruket som regel lav, og en overtakelse av gården vil som regel bety at man binder seg til et varig lavtlønnsyrke. Dårlige økonomiske vilkår innen landbruket har gjort bondeyrket til et lavtlønnet lavstatusyrke (Rye 2000). I utkantstrøk som Fjellregionen er de langsiktige økonomiske utsiktene innen landbruket enda dårligere. For landbruksungdommer som for andre bygdeungdommer, finnes det derimot et utall andre yrker med gode utsikter til faste og langt bedre betalte stillinger, også om man skulle velge å forbli bosatt på bygda.

En alternativ forklaring på landbruksungdommenes bofasthet kan være sterke forventninger fra foreldrene om at noen av barna overtar gårdsdriften. Det er lange tradisjoner for at pliktfølelsen overfor tidligere generasjoner får landbruksungdommer til å overta familiebruket i strid med egne ønsker. Villa (1999) hevder imidlertid at plikttradisjonen er på vei ut av landbruket. Dagens yngre gårdbrukere understreker at de – i motsetning til tidligere generasjoner – ikke i samme grad opplever press og forventninger fra omgivelsene om å ta over gårdsbruket. Ifølge landbrukssurveyen «Trender i norsk landbruk 2004» (Rye 2004b) oppgir bare 18 prosent av bøndene som er yngre enn 40 år, at pliktfølelse har stor betydning for at de driver gårdsbruket videre. Selvsagt er det fortsatt mange landbruksungdommer som påvirkes av foreldre, slekt og venner til å overta familiebruket. Det synes likevel som om påvirkningen er mer implisitt, og derfor oppfattes som mindre tyngende og forpliktende. Ungdommene har ingen tydelig forståelse av konflikt mellom egne og omgivelsenes ønsker for deres fremtid. Man skulle uansett tro at dette er en mindre aktuell problemstilling for sentenåringene, som ennå ikke har nådd livsfasen der livets tyngre problemstillinger (endelige yrkes- og bostedsvalg, etablering av egen familie og foreldre som blir gamle) slår inn med full styrke. Uansett er det ikke *plikten*, men *lysten* til en fremtidig tilværelse på bygda som preger fremtidsplanene til landbruksungdommene i datamaterialet. Som jeg skal vise fremstår de som høyst *frivillige* fremtidige bygdebeboere.

Selv om verken gårdsarv eller foreldrenes forventninger fullt ut kan forklare landbruksungdommenes bostedspreferanser, synes det likevel som at den sosiale bakgrunnen fra landbruket er betydningsfull for deres fremtidsplaner. I det følgende skal jeg vise hvordan dette kan forklares ut fra en tredje innfallsvinkel, som fokuserer på den rurale habitusen som landbruksungdommene også «arver» fra sine foreldre. Det er ikke yrkesmuligheten som gårdsbruket tilbyr, som gjør dem bofaste. Heller ikke er det pliktfølelsen som *tvinger* dem til et varig liv på bygda. Derimot er det en helhetlig

måte å betrakte bygda på som får dem til å *ønske* seg en rural fremtid. Satt på spissen: Det kan synes som om oppveksten på gårdsbruket fører til at ungdommene får en langt sterkere rural habitus enn de andre bygdeungdommene. Med gårdsdrift som kontekst for oppveksten, ettersom *foreldrenes yrke* i gårdbrukernes tilfelle også representerer *familiens bosted*, tilegner de seg en livsstil der de sentrale ingrediensene er en sosial konstruksjon av bygda som den beste lokaliteten for det gode liv.

Stedbunden kapital, lokalistiske orienteringer

To sentrale kapitalformer i Bourdieus forfatterskap er økonomisk og kulturell kapital (1984). For sen-tenåringer som ennå ikke er etablert i selvstendige familier, vil det spesielt være de arvede, primærfamiliære kapitalressursene som er av betydning. Foreldrenes inntekts- og utdanningsnivå er ofte gode indikatorer på tilfanget av disse ressursene (Bourdieu 1984, 1988, se også Jenkins 2002:116). Landbruksungdommene i Fjellregionen kommer vesentlig dårligere ut enn sine jevnaldringer på begge dimensjonene. Landbruksungdommenes fedre har vesentlig lavere inntekter enn fedrene til de andre bygdeungdommene. Nøyaktig halvparten (50 prosent) av dem oppgir fars inntekt til under 200 000. Det er om lag dobbelt så mange som blant de andre bygdeungdommene, der bare 26 prosent oppgir så lavt lønnsnivå blant sine fedre. I den motsatte enden av skalaen er landbruksungdommene kraftig underrepresentert. Bare 1 prosent forteller at faren deres tjener over en halv million kroner, sammenlignet med 7 prosent blant de andre som deltok i undersøkelsen. Resultatene er i grove trekk de samme hvis man bruker mors inntekt som utgangspunkt for disse analysene.

Det er samtidig verdt å merke seg at de lave inntektene ikke synes å føre til sosiale problemer. På et spørsmål der ungdommene ble bedt om å vurdere egen families økonomi opp mot den økonomiske situasjonen til andre familier «der du bor», svarte landbruksungdommene likt med de andre bygdeungdommene. Uansett er dårlig familieøkonomi ikke et hinder for fremtidig flytting. Offentlige støtteordninger, spesielt *Statens lånekasse for utdanning*, gjør det overkommelig for de aller fleste å flytte til et utdanningscenter.

Landbruksungdommene skårer også annerledes enn de andre bygdeungdommene langs den andre hoveddimensjonen av kapital, den kulturelle kapitalen. Blant annet er det langt færre blant landbruksungdommene som har høyskole- eller universitetsutdannede fedre (21 mot 31 prosent). Like store andeler av foreldrene har videregående allmennfaglig utdanning som høyeste utdanning, men derimot er det betydelig flere blant landbruksfed-

rene som har skaffet seg en yrkesfaglig utdanningsbakgrunn (56 mot 43 prosent). Dette skyldes at mange av landbruksfedrene har landbruksutdanning (Rye 2000). Trolig kan dette også forklare at det faktisk er færre blant landbruksungdommene som har fedre som kun har sjuårig folkeskole eller niårig grunnskole.

I forhold til mødrenes utdanningsnivå er resultatene mindre tydelige. Det er ikke uventet. En families lokalisering i den sosiale strukturen har tradisjonelt vært bestemt av mannens status, en konsekvens av det maskuline hegemoni som ikke minst er forbundet med bygdenes sosiale og kulturell struktur (f.eks. favoriseringen av menns odelsrettigheter). Uansett er det verdt å merke seg at landbruksungdommene skårer like bra som deres jevnaldringer i forhold til egne karakterer, og det kan virke som at svakere utdanningskapital i hjemmet ikke er et hinder i egen skolehverdag.

Samlet sett skårer landbruksungdommene lavere enn andre bygdeungdommer med hensyn til økonomiske og kulturelle ressurser i den sosiale bakgrunnen, slik disse fenomenene vanligvis operasjonaliseres. For artikkelens problemstilling er det imidlertid mer interessant å merke seg at landbruksungdommene besitter andre og mer lokalistiske kapitalressurser fra sine foreldre. Familiens gårdsbruk representerer en lite omsettelig form for økonomisk kapital. Bruket har bare en verdi *så fremt man ønsker å være bofast* på hjemstedet som voksen. Det samme gjelder kunnskapstilfanget som preger landbruksungdommenes bakgrunn. Mens høyere utdanning ofte representerer abstrakt kunnskap, vil oppvekst på gård bety at man tilegner seg konkrete (og ofte tause) kunnskaper som er gyldige innenfor landbruksfaget. Å vokse opp på gårdsbruk betyr at man tilegner seg kompetanse som er anvendbar *så fremt man ønsker å være bofast* på hjemstedet.

En tredje form for kapital Bourdieu (1986) også diskuterer, er *sosial kapital*. Kapitalformen betegner aktørenes muligheter til å nyttiggjøre seg sosiale nettverk. Undersøkelsen fanger opp forskjeller i sosial kapital gjennom to indikatorer, ungdommenes og foreldrenes oppvekststed. Som forventet ser man at landbruksungdommene har sterkere røtter i Fjellregionen enn sine jevnaldrende. Bare 11 prosent av landbruksungdommene fortalte at de vokste opp utenfor regionen. Enda færre, knappe tre prosent, fortalte om en oppvekst i by. For de andre bygdeungdommene er de tilsvarende prosentandelene 20 og 11. Det samme mønsteret finner man også for foreldrenes oppvekststed. Mens 15 prosent av landbruksungdommene hadde minst én forelder som vokste opp utenfor Fjellregionen, var det tilsvarende tallet for de andre bygdeungdommene 25 prosent. Begrepet sosial kapital favner bredere enn det disse indikatorene fanger opp. Resultatene er likevel interessante ved at de peker på at landbruksungdommenes biografier er mer

ruraliserte, både innen eget livsløp og som medlemmer av familier med mer langvarige bånd innenfor lokalsamfunnet. De skiller seg derfor ut med en sosial kapital som er mer lokalt forankret enn for de andre bygdeungdommene.

Landbruksungdommene får overført færre økonomiske og kulturelle kapitalressurser fra sine foreldre enn andre bygdeungdommer, og det kan virke diskvalifiserende for strategier som er rettet mot urbane sosiale felt. Derimot tilbyr deres sosiale bakgrunn gode kort på hånden for posisjonering i det sosiale feltet som bygdesamfunnet representerer. Landbruksungdommene er med andre ord ikke kapitalfattige – men de har en kapitalstruktur som kaster mer av seg i rurale enn urbane sosiale kontekster. Foreldrenes lavere økonomiske og kulturelle ressurstilfang kompenseres med symbolsk kapital som først og fremst kan investere i bygdesamfunnet; kroppsliggjorte kunnskaper, ferdigheter og væremåter som gjør at man blir respektert og verdsatt i bygdesamfunnene. Satt på spissen: Lang, tro og god tjeneste innen 4H veier tyngre i grendelaget enn i storbyenes velforeninger. Likeledes kan man se gårdsbruket som lite omsettelig økonomisk kapital utenfor bygdesamfunnet, men samtidig har den stor symbolsk verdi som bygdefolks representasjon av det gode bygdeliv.

Rural idyll, rural kjedsomhet

Landbruksungdommens lokalistiske kapitaltilfang reflekteres også gjennom deres normative vurderinger av bygda. Ungdommene som er vokst opp på gård, er langt mer positive enn de andre bygdeungdommene til lokalsamfunnet som de ferdes i til daglig. Ikke minst er dette tydelig i svarene på spørsmålet om de er «stolt av hjemstedet». Blant bygdeungdommene svarer så mange som 57 prosent bekreftende på dette spørsmålet. For landbruksungdommene er andelen likevel høyere: Nesten tre av fire (72 prosent) av dem som har vokst opp innen landbruket, forteller at de er stolte av hjemstedet sitt.

Dette reflekterer trolig landbruksungdommens mer grunnleggende positive evaluering av bygda og det rurale. I en tidligere publikasjon (Rye i trykk) har jeg drøftet hvordan bygdeungdom ser på bygda i forhold til forestillingene om den rurale idyllen og den rural kjedsomheten, med utgangspunkt i samme datasett som ligger til grunn for analysene i denne artikkelen. Resultatene av analysene viser at landbruksungdommene i større grad enn andre bygdeungdommer vektlegger de idylliske sidene ved bygdelivet. Bygda representerer det naturlige og fredsommelige, det trygge og gode, og

en samfunnstype preget av tette sosiale bånd. Samtidig avviser landbruksungdommene i sterkere grad forestillingen om bygdelivet som kjedelig. For eksempel mener 23 prosent av landbruksungdommene at «kjedelig» er et egnet adjektiv til å beskrive «bygda». Blant de andre bygdeungdommene mener nesten dobbelt så mange, 42 prosent, det samme. Derimot er landbruksungdommene mer villige til å bruke ordet «muligheter» og «kunnskap» til å beskrive bygda.

Den positive bygdeorienteringen gir seg også utslag når man spør ungdommene hva som er bygdas fortrinn og svakheter med tanke på sentrale elementer i deres livsprosjekt. Hvor kan man finne seg en spennende utdanning og deretter jobb, hvor egner det seg best å etablere en familie, og hvor kan man ha en utfordrende fritid sammen med venner?

Tabell 1. «Hvor mener du at du selv har best muligheter til å få gjort følgende når du er ferdig med videregående skole: I et bygdesamfunn eller i en by, eller er det ingen forskjell?» Prosentandel som svarer «i et bygdesamfunn». (N: 637~644).

	Landbruks- ungdom	Annen bygde- ungdom	
Finne meg en kjæreste, som jeg kan stifte familie sammen med	21	21	is
Skaffe meg en interessant jobb	17	8	**
Skaffe meg en interessant utdanning	10	4	**
Holde på med fritidsaktiviteter som jeg liker	37	37	is
Ha en fin boplass/et godt bomiljø	72	63	*
Oppdra barn	88	77	**
Få gode venner	36	35	is

Kilde: «Flytting og ungdomskultur i Fjellregionen»

Kjikkvadrattest: * $p < 0,05$; ** $p < 0,01$; *** $p < 0,001$; is = ikke signifikant

Landbruksungdom og annen bygdeungdom svarer svært samsvarende på spørsmålene om hvor man kan etablere sosiale nettverk (finne seg en partner, få venner og holde på med fritidsaktiviteter), og det er verdt å merke seg at majoriteten i begge gruppene mener byen er den beste arenaen for dette. Derimot er landbruksungdommene langt mer positive til bygda enn de andre bygdeungdommene i forhold til å kunne få seg en «interessant utdan-

ning» og etter hvert en «interessant jobb». Landbruksungdommene mener også oftere at bygda gir en bedre ramme for hverdagslivet («ha en fin boplass/et godt bomiljø»), spesielt med tanke på oppdragelse av fremtidige barn. På dette punktet heller imidlertid også flertallet blant de andre bygdeungdommene mot det rurale som foretrukket sosial setting.

At flere landbruksungdommer heller mot bygda som lokalitet for utdanning og arbeid, henger til dels sammen med deres «medfødte» særstilling til gårdbrukeryrket. Dette kommer også tydelig frem i ungdommenes yrkespreferanser. I spørreskjemaet ble de presentert for en rekke ulike yrker og bedt om å angi hvor attraktive de synes hvert av yrkene er. Resultatet er jevnt over samstemmighet mellom landbruksungdom og annen bygdeungdom – men med et meget klart unntak: Bondeyrket vurderes som langt mer attraktivt av landbruksungdommene enn av deres jevnaldrende.

Tabell 2. Hvor attraktive er forskjellige yrker? Prosentandel som svarer 4 eller 5 på en skala fra 1 («svært lite attraktivt») til 5 («svært attraktivt»). (N: 635~641).

	Landbruks-ungdom	Annen bygdeungdom	P-verdi*
Bonde	41 (135)	12 (506)	***
Sykepleier	15 (134)	14 (506)	is
IT-konsulent	9 (133)	18 (502)	**
Kunstner	9 (133)	13 (502)	is
Industriarbeider	13 (134)	9 (501)	is
Lærer	19 (134)	14 (503)	is
Bedriftsleder	28 (135)	35 (501)	is
Ingeniør	33 (134)	38 (503)	is

Kilde: «Flytting og ungdomskultur i Fjellregionen»

Kjikkvadrattest: * p< 0,05; ** p< 0,01; *** p< 0,001; is = ikke signifikant

Fire av ti landbruksungdommer mener «bonde» er et attraktivt yrke. Ingen andre yrker skårer like høyt blant disse ungdommene. Andelen som oppgir bondeyrket som et attraktivt yrke, er høyere enn andelen som har førsteodel til familiens bruk, og dessuten vil mange av disse brukene være så lite lønnsomme at de ikke representerer en aktuell fremtidig levevei. Med andre ord synes preferansene for bondeyrket sterkere enn mulighetene til å realisere dem. Dette er også årsaken til at en hypotese om at landbruksungdom ser for seg en rural fremtid av pliktfølelse overfor foreldre, ikke er tilfredsstillende.

For de andre bygdeungdommene er verdsettingen av bondeyrket langt lavere. En rural oppvekst er med andre ord ikke nok til at man utvikler en forkjærlighet for det agrare. Bortsett fra industriarbeid er det ingen andre yrker som skårer like lavt som gårdbrukeryrket i gruppen. IT-konsulent, som er det mest «urbane» yrket på listen, er ellers den eneste andre yrkesgruppen der ungdommenes vurderinger er signifikant forskjellige. Halvparten så mange blant landbruksungdommene oppgir IT-konsulent som et attraktivt yrke. Landbruksungdom synes tydeligvis landlig gårdsdrift er mer spennende enn å være dataekspert i byen.

Den arvelig bofastheten

På mange måter er landbruksungdommene svært like de andre bygdeungdommene. Deres sosiale bakgrunn og deres forståelse av bygda er på mange felt samsvarende. Forskjellene som eksisterer, er dessuten ikke absolutte, men snarere et spørsmål om gradforskjeller. Samtidig er mangfoldet innad i de to ungdomsgruppene betydelig. Likevel synes det som landbruksungdommene som gruppe, har en helt annen og betydelig sterkere rural habitus enn deres jevnaldringer. Konklusjonene på artikkelens problemstillinger peker alle mot gruppens spesielle tilknytning til det rurale som oppstår som en følge av oppveksten på gårdsbruk. For det første har landbruksungdommene en kapitalstruktur som avviker både i omfang og profil. De kommer fra familier med relativt lave inntekter og utdanningsnivå. Til gjengjeld representerer familiens gårdsbruk en økonomisk og kulturell kapital som deres landbruksungdommer nyter godt av. Det kan dessuten synes som om de drar nytte av sterkere *lokale* sosiale nettverk. For det andre viser analysene at landbruksungdommenes sosiale konstruksjoner av «det rurale» i sterkere grad vektlegger bygdas idylliske aspekter. Samtidig avviser de oftere forestillingene om den rurale kjedsomheten. For det tredje er det en klart større andel som ser landbruket som en aktuell yrkesvei når de blir voksne.

Enda flere ser bygda som et attraktivt sted å skape seg «det gode liv». For landbruksungdommene avspeiler derfor bygda som lokalitet – i større grad enn for deres jevnaldrende – en livsstil som samsvarer med deres fremtidsplaner; bondeyrket og bygda som bosted.

Til dels kan dette ses som et lite overraskende resultat. Landbruksungdommene benytter seg av den økonomiske kapitalen som kommer gjennom familiearven, odelsretter til gårdsbruk, og blir bønder. Dermed blir de også bosatte i oppvekstkommunen. Jeg har imidlertid vist at en slik forklaring er mangelfull alene. Odelsrettigheter og familiære forventninger til at man skal drive slektsgården kan derfor ikke forklare ungdommenes eksplisitte *ønsker* om en rural fremtid. I så fall ville man sett en indre dissonans i data, med landbruksungdommer som oppgav gårdbrukeryrket som trolig yrkesvei *til tross* for at de fortolket bygda på en negativ måte. I virkeligheten er situasjonen den stikk motsatte: Landbruksungdommene velger seg gårdbrukeryrket *fordi* deres sosiale konstruksjoner av bygda er positive.

Slik sett er det klart at landbruksungdommenes vurderinger av bygda som fremtidig lokalitet for voksentilværelsen i stor grad kan spores tilbake til deres sosiale bakgrunn, oppveksten på et gårdsbruk. Det virker som landbruksungdommene mer eller mindre ubevisst avstemmer de strukturelle føringene og sporene, mulighets- og motivasjonsstrukturene. Arven fra foreldrene inneholder ikke bare den lokale økonomiske kapitalen som et gårdsbruk representerer, eller den kompetansen som følger av en oppvekst på bruket, men også en rural habitus som fører til at mange av landbruksungdommene faktisk ønsker å benytte seg av den arvede kapitalen. Derfor har de også større lyst til å forbli i bygda enn andre bygdeungdommer.

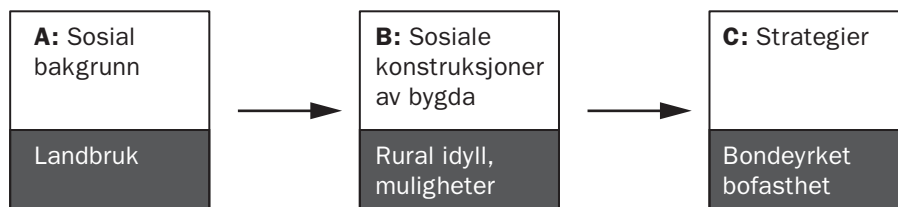
På mange måter er dette en paradoksal situasjon. En fremtid innen landbruket, spesielt i så marginale områder som Fjellregionen, byr på høyst usikre økonomiske utsikter. Trolig vil svært mange av regionens gårdsbruk legges ned i løpet av de neste tiårene, og brukene som blir igjen, vil neppe kunne by på attraktive økonomiske levekår sammenlignet med andre yrker. For de fleste av dagens landbruksungdommer i Fjellregionen representerer derfor odelsrettighetene ikke et *økonomisk* gode, men et utgangspunkt for en rural/agrar livsstil der livskvalitet og trivsel må kompensere for lave inntekter.

Den strukturerte friheten

Artikkelen peker på relasjonene mellom aktørenes sosiale bakgrunn, deres konstruksjoner av bygda og deres planer for fremtidig flytting. Slik demon-

strerer artikkelen behovet for å utfylle de sosialkonstruksjonistiske perspektivene innen forskning om ungdoms flyttepreferanser med en forståelse av hvordan disse konstruksjonene er rotfestet i strukturelt betingede forhold. Man kan med andre ord si at hvordan rurale ungdommer fortolker bygda som sosio-kulturelt fenomen, utvilsomt har betydning for hvordan de forholder seg til bygda, blant annet med tanke på fremtidig flytting. Ungdommer som har mindre rurale livsstiler, og som legger mer vekt på den rurale kjedsomheten enn bygdas idylliske sider, vil lettere finne veien ut av bygda og inn til de store byene. Men samtidig er deres forståelse av bygda – og dermed også deres fremtidige handlingsstrategier – rotfestet i deres sosiale bakgrunn, blant annet gjennom foreldrenes posisjon i den sosiale strukturen. Med andre ord kan den sosiale bakgrunnen ha stor betydning for fremtidige bostedsvalg, men likevel være vanskelig å få øye på, ettersom effekten av sosial bakgrunn medieres – og ofte samtidig modifiseres – gjennom aktørenes fortolkningsprosesser av sine omgivelser, deres sosiale konstruksjoner av bygda. Disse sammenhengene, som illustrerer behovet for å kombinere strukturelle og sosialkonstruksjonistiske perspektiver i analyser av rurale ungdommers bostedspreferanser, er skissert i modellen i figur 1.

Figur 1. Sammenhengen mellom sosial bakgrunn, sosial konstruksjon av bygda og strategier. Spesifikasjoner for landbruksungdommer i boksenes nedre del.

I dette perspektivet er det først og fremst det Martinussen (1991) benevner som *sporer*, som er utslagsgivende. Folks sosiale bakgrunn påvirker ikke fremtidige livsvalg gjennom *føring*er som gjør enkelte handlingsvalg vanskelig å gjennomføre. De aller fleste landbruksungdom har muligheter til å gjennomføre lange og krevende utdanningsløp, og de kan i alle fall flytte fra bygda og til en by – *hvis det var det de ønsket*. Analysene i artikkelen viser derimot at landbruksungdommens strategier for fremtiden er annerledes på grunn av deres positive vurderinger av bygdelivet. Landbruksungdommer forklarer ikke sine ønsker om en fremtid på bygda innen landbruket

med tvang, press og forventninger fra sine omgivelser – at de *må* bli bønder. Heller ikke er årsaken at de *kan* velge landbruket som levevei på grunn av odelsrettigheter. Landbruksungdommene *ønsker* seg en rural og agrar fremtid, et liv forankret i det som er deres rurale idyll. Den «kulturelle frisettingen», Ziehes (1989) begrep som ofte er benyttet i analyser som fremhever de (post)moderne ungdommenes valgfrihet, er snarere rotfestet i («embedded») enn frakoblet fra («disembedded») (Giddens 1990) de lokale forholdene. Som Heggen (2003) påpeker, er frisettingen uansett ikke en frihet som bygdeungdommene bruker til å løsrive seg fra hjembygda. Noen bygdeungdommer – og som analysene i artikkelen viser, spesielt mange blant landbruksungdommene – velger rural livskvalitet fremfor urban livslykke.

Som Bourdieu viser, er aktørenes kapitaltilfang og deres habitus tett vevd sammen og virker gjensidig forsterkende. Man streber etter mål som er innenfor rekkevidden av ens kapital, samtidig som denne kapasiteten er begrenset av ens habitus. Det er også tilfellet for landbruksungdommene. Deres sosiale bakgrunn – preget av oppveksten på et gårdsbruk – innprenter en habitus med lokalistisk karakter, og som dermed gjør kunnskap om landbruk og odelsrettigheter til et fortrinn. Samtidig utvikler man preferanser for et ruralt liv. Derfor er det mer enn et heldig sammentreff at de samme landbruksungdommene orienterer seg mot den tradisjonelle bygdekulturen, og dessuten legger større vekt på den rurale idyllen enn den rurale kjedsomheten. Satt på spissen: Den lokale kapitalen som følger av oppvekst på et gårdsbruk, har mindre bruksverdi for den som satser på en urban akademisk karriere enn for den som drømmer om det gode bondelivet et sted på bygda. Samtidig arver ikke landbruksungdommene bare selve gårdsbruket, men også den lokalistiske orienteringen som inkluderer en fortolkning av bygdelivet som den rurale idyllen. Den arvelige bofastheten er dermed heller ikke et åk for dens arvinger, men heller et utgangspunkt for «det gode liv».

Artikkelen demonstrerer samspillet mellom sosial bakgrunn og sosiale konstruksjoner av bygda – mellom et lokalistisk kapitaltilfang og en lokalistisk habitus – og viser hvordan dette påvirker landbruksungdommenes preferanser for et fremtidig liv på bygda. Fortsatt er mye uskrevet om de konkrete samhandlingsprosessene som skaper og vedlikeholder disse koblingene: *Hvordan* innprentes den lokalistiske habitusen i landbruksungdommene, gjennom hvilke relasjoner og sosiale nettverk? Gjennom hvilke prosesser medieres den sosial landbruksbakgrunnen over til lokalistiske habituser? Slike analyser fordrer andre typer data enn det statistiske tallmaterialet som denne artikkelen hviler på. Noen prosesser kan likevel antydes. For eksempel vil «taus» kunnskap om gårdsdrift erverves gjennom deltakelse i det daglige gårdsarbeidet. Nærhet til natur – som kontakt med dyr og arbeid ute på

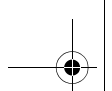
åkrene – under oppveksten fører til at man er fortrolig med og verdsetter slikt arbeid som voksen. Mange bønders romantisering, ved kjøkkenbord og gjerdestolper, av en landlig, meningsfylt og ikke minst selvstendig livsform (Rye 2000) smitter også over. Resultatet av disse prosessene bidrar til reproduksjon av de rurale sosiale og kulturelle samfunnsstrukturene, gjennom at gårdbrukernes barn ut fra egne preferanse overtar – og samtidig utvikler – sine foreldres posisjoner innen bygdesamfunnet.

Litteratur

- Bell, D. (1997). Anti-idyll. Rural Horror. I Cloke, P.J og J. Little (red.): *Contested countryside culture*. London: Routledge.
- Berg, N.G. og G. Forsberg (2003). Rural geography and feminist geography: Discourses on rurality and gender in Britain and Scandinavia. I Öhman, J. og K. Simonsen (red.): *Voices from the North. New Trends in Nordic Human Geography*. Aldershot: Ashgate.
- Berg, N.G. og H.K. Lysgård (2004): Ruralitet og urbanitet – bygd og by. I Berg, N.G., B. Dale, H.K. Lysgård og A. Løfgren (red.): *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir.
- Berg, N.G. og N.K. Lysgård (2002). Rural Development and Policies: The Case of Post-War Norway. I Halfacree, K., I. Kovach og R. Woodward (red.): *Leadership and local power in European rural development*. Aldershot: Ashgate.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction. A Social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routledge.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. I Richardson J.G. (red.): *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Greenwood Press: Westport.
- Bourdieu, P. (1988). *Homo academicus*. Polity Press: London.
- Boyle, P., K. Halfacree og V. Robinson (1998). *Exploring Contemporary Migration*. Harlow: Addison Wesley Longman Ltd.
- Brox, O. (2001). Verdier eller vilkår? Bokanmeldelse i *Plan 2/2001*.
- Carling, J. (1999). *Sentraliseringstendenser i innenlandsk flytting mellom økonomiske regioner. Utviklingen 1977–1998 og forutsetninger om framskrivingsperioden 1999–2005*. Oslo: SSB.
- Fauske, H. (2001). Kvifor flyttar ungdom? I Heggen K., J.O. Myklebust og T. Øia (red.): *Ungdom. I spenninga mellom det lokale og det globale*. Oslo: Det norske samlaget.

- Fosso, E.J. (2004). Unges flytting – et spørsmål om identitet og myter om marginale og sentrale steder? I Berg, N.G. mfl. (red.): *Mennesker, steder og regionale endringer*. Trondheim: Tapir.
- Giddens, A. (1991). *Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age*. Cambridge: Polity Press.
- Grimsrud, G.M. (2001). Escape from patriarchy? Female Migration in the Light of Feminist Epistemologies. I Lægran, A.S og F. Myklebust, (red.): *Contemporary Debates in the Discipline of Geography: Space and Place, Landscape and Environment*. Trondheim: Department of Geografy.
- Halfacree, K.H. (1995). Talking About Rurality: Social Representations of the Rural as Expressed by Residents of Six English Parishes. *Journal of Rural Studies* 11(1):1–20.
- Haugen, M. og M. Villa (2005). Rural idylls or boring places? Young people's images of the countryside. I Book, B. og S. Shortall (red.): *Rural Gender Relations*. Wallingford: CABI Book Publisher.
- Heggen, K. (2002). Utkantjentene sin stille revolusjon. *Tidsskrift for ungdomsforskning* 2:3–20.
- Heggen, K. (2003) Norge (Norway). I Helve, H. (red.): *Rural Young People in Changing Europe*. Helsinki: Hakapaino.
- Hompland, A. (1984). *Rurbaniseringsprosessen: Bygdebyen og det nye Norges ansikt*. Kompendium 2/95. Trondheim: Senter for bygdeforskning.
- Husmo, M. og J.P. Johnsen (2000). Fra bygd og fjord til kafébord. I Husmo, M. og J.P. Johnsen (red.): *Fra bygd og fjord til kafébord?* Trondheim: Tapir.
- Jenkins, R. (2002). *Pierre Bourdieu*. Routledge: London.
- Jones, O. (1995). Lay Discourses of the Rural: Development and Implications for Rural Studies. *Journal of Rural Studies* 11:35–49.
- Lincoln, Y.S. og E.G. Guba (1985). *Naturalistic Inquiry*. London: Sage Publications.
- Listhaug, O, J.O. Myklebust og L.J. Vik (1980). Bygdeungdom med byplanar. Ei oppfølgingsundersøkning 1949–1979. *Tidsskrift for samfunnsforskning* 21:383–394.
- Lægran, A.S. (2002). The petrol station and the Internet cafe: rural technospaces for youth. *Journal of Rural Studies* 18:157–168.
- Lønning, D.J. (2000). Nye tider, nye utfordringer. I Lønning, D.J. (red.): *Bønder i soloppgang?* Ål: Boksmia forlag.
- Martinussen, W. (1991). *Sosiologisk analyse. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.

- Meistad, T., S. Frisvoll og J.F. Rye (2003). *Identity building in regional initiatives for rural development – comparing Ireland's Lake District and Norway's Mountain Region*. Notat nr. 6/03. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Myklebyst, J.O. (1995). *Kohortar på marsj. Flytting og etablering hos ungdom i etterkrigstida*. Dr.polit-avhandling. Trondheim, Institutt for sosiologi og statsvitenskap: Universitetet i Trondheim.
- Nordisk ministerråd (2002). *Nöjda så in i Norden?* København: Nordisk ministerråd.
- Orderud, G.I. (1998). *Flytting – mønstre og årsaker. En kunnskapsoversikt*. Prosjektrapport 1998:6. Oslo: Norsk institutt for by- og regionforskning.
- Rye, J.F. (2000). *Hvorfor bråker bøndene når de har det så bra? En studie av sammenhengene mellom levekår og livskvalitet i landbruket*. Rapport nr. 3/00. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Rye, J.F. (2004a). *Sosial bakgrunn, livsstil og migrasjonspraksis. En case-studie av rurale ungdomsgrupper i Fjellregionen (Norge)*. Paper nr. 4/04. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Rye, J.F. (2004b). «Trender i norsk landbruk 2004»: Dokumentasjonsnotat – spørsmål og metode. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Rye, J.F. (i trykk). Rural youth's images of the rural. *Journal of Rural Studies*.
- Rye, J.F. (2006). Leaving the countryside. An analysis of rural-to-urban migration and long-term capital accumulation. *Acta Sociologica* 49:47–65.
- Rye, J.F. og R. Almås (2004). *Social stratification and changing division of labour in rural Norway*. Paper nr. 2/04. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Rye, J.F. og A. Blekesaune (2003). *Class and rural to urban migration*. Paper nr. 11/03. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Rye, J.F., T. Meistad og S. Frisvoll (2003): *Regional Identity and Rural Development. The Mountain Region, Norway*. Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- SSB (1977). *Flyttemotivundersøkelsen 1972*. Oslo: SSB.
- Trondman, M. (1994). *Bilden av en klassresa. Sexton arbetarklassbarn på väg till och i högskolan*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Villa, M. (1999). Born to be Farmers? Changing Expectations in Norwegian Farmers' Life Courses? *Sociologia Ruralis* 39: 328–342.
- Willis, P. (1977). *Learning to labour*. Saxon House: Farnborough.
- Ziehe, T. (1989). *Ambivalens og mangfoldighet*. København: Politisk revy.

English summary

Local capital and inherited immobility: Residential preferences of rural youth

For rural youth, the decision whether or not to migrate to urban areas after upper secondary school profoundly affects their future life prospects. This article presents a comparative analysis of migration preferences of farm youth and other rural youth, the former group being less likely to migrate to urban areas than the latter. In part, this is due to their inheritance rights to family farms. However, the article argues that differences in migration preferences also reflect different social constructions of “the rural” among rural teenagers; not only do farm youth inherit farms from their parents, but they also seem to inherit a pool of local capital and a localistic lifestyle that make them prefer the rural way of life.

